

AİLENİN EKONOMİK DEVAMLILIĞININ SAĞLANMASI AÇISINDAN EŞİN MİRASI RET HAKKINI KULLANMASI*

Dr. Burcu G. ÖZCAN BÜYÜKTANIR**
Av. Oğuz BÜYÜKTANIR***

* Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK-ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

** Hacettepe Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi.

*** Ankara Barosu.

ÖZ

Mirası ret, tek taraflı irade açıklaması ile gerçekleştirilen bir hukuki işlemdir. Mirası ret hakkı olan eş, bu hakkını miras bırakanın ölümünden sonra kullanacaktır. Eşin mirası ret hakkını kullanırken aile ekonomisinin devamlılığını da göz önünde bulundurması gerekmektedir. Bununla birlikte mirası ret hakkını kullanırken diğer eşin rızasının gerekip gerekmediği eşler arasındaki mal rejimleri açısından farklılık gösterecektir.

Anahtar Kelimeler: *Mirasın reddi, eşin mirası reddi, mal rejimi, kişisel mal, ailenin ekonomik birliği*

SPOUSE'S USE OF THE RIGHT TO DISCLAIM INHERITANCE AGAINST THE ECONOMIC SUSTAINABILITY OF THE FAMILY

ABSTRACT

Disclaimer of inheritance is a legal act carried out through the unilateral declaration of the will of the subject. The spouse who has the right for disclaiming the inheritance may use this right after the demise of the person who bequeaths. While using the right, spouse should also take the family economy into account. In addition to that, depending upon the matrimonial regime, the spouse may or may not require the consent of the other spouse in order to use the right to disclaim the inheritance.

Keywords: *Disclaimer of Inheritance, Spouse's disclaimer of inheritance, matrimonial regime, personal property, economic unity of the family*

GİRİŞ

Mirasın reddi mirasçının tek taraflı irade beyanı ile kullanılmaktadır. Mirası ret açıklamasının yapılması ile birlikte miras kabul edilmiş olacaktır. Bu durumda mirasçı olan eş de ilk bakışta kendisine kalan mirası reddetme hakkına sahip olacaktır. Ancak TMK 185 eşlerin hak ve yükümlülüklerini düzenlerken ailenin korunmasına önem vermiştir. Çalışmada mirası ret kurumuna bu açıdan bakılacaktır. Mal rejimleri düşünüldüğünde ailenin ekonomik birliğinin korunması gerekliliği karşısında mirasçı olan eşin mirası ret hakkını kullanırken diğer eşin rızasına gereksinim duyup duymadığı sorunu irdelenecektir.

Mirasın reddi işlemi temelinde örtülü ya da açık tek taraflı irade açıklaması ile gerçekleşen hukuki bir işlemdir. TMK madde 193'e göre "*Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça eşlerden her biri diğer ve üçüncü kişilerle her türlü hukuki işlemi tek başına yapabilir.*" Bununla birlikte TMK madde 199, eşin tasarruf yetkisini sınırlandırarak eşlerden birine "*... hakim belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarruflarının ancak onun rızasıyla yapılmasını*" isteme hakkı vermektedir. Anılan madde istemin gerekçesini ailenin ekonomik birliğini korumak ya da evlilik birliğinden doğan mali yükümlülüğü yerine getirmek olarak belirtmiştir. Eşin mirası ret hakkını kullanırken diğer eşin 199. madde kapsamında tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasını isteme hakkı olup olmadığı da ayrıca incelenecektir. Çünkü miras payı, eşler arasındaki mal rejiminde kişisel mal olarak kabul edilse dahi sonuçta eşlerden birinin ekonomik gücünün artması aile birliği için önemli olacaktır. Konu özellikle borca batık terekenin hükmen reddedilmiş sayılmasına karşın mirasçı olan eş tarafından kabul edilmesinde önem kazanacaktır.

Çalışmada konu incelenirken öncelikle mirası ret kurumu açıklanacak, daha sonra 199. madde üzerinde durulacaktır. Mal rejimleri açısından konu irdelenerek sonuca varılacaktır.

I. MİRASIN REDDİ KAVRAMI VE ÖZELLİKLERİ

A. Mirasın Reddi Kavramı

Hukukumuzda geçerli olan mirasın kendiliğinden intikal ilkesinin sonucu olarak ayrıca mirası kabul etmek gerekmemektedir. Ancak mirası reddetmek için bu yönde yapılmış irade açıklaması gerekmektedir^[1]. Mirasın reddi tek

[1] Bununla birlikte TMK 605/II ve TMK 614. maddelerde öngörülen durumlarda mirasın ayrıca kabulü gerekmektedir. 605/II borca batık terekenin karine olarak

tarafli irade açıklaması ile gerçekleştirilen bir hukuki işlem niteliğindedir. Kendisine miras kalan eş de tek taraflı irade açıklaması ile mirası ret hakkını kullanabilecektir. Mirası ret hakkı olan eş, bu hakkını miras bırakanın ölümünden sonra kullanılabilir. Miras bırakanın sağlığında ret hakkının kullanılmaması doğası gereğidir. Henüz doğmamış bir hakkın kullanılması mümkün olmayacaktır^[2].

Ret hakkının doğumu miras bırakanın ölümü ile gerçekleşecektir^[3]. Mirasın reddi geçmişe dönük olarak etkisini gösterir. Mirası reddeden yasal mirasçının, mirasçılık durumu miras bırakanın ölüm anına kadar geçmişe etkili bir şekilde ortadan kalkar ve bundan diğer hak sahipleri yararlanır. Burada mirası reddeden mirasçının mirasçılara geçmesinde reddeden sağ değilmiş gibi düşünülür (TMK 611/I). İradi (atanmış) mirasçının mirası reddetmesi halinde de miras bırakanın ölüme bağlı tasarrufundan aksi anlaşılmadıkça miras bırakanın en yakın yasal mirasçılara kalır (TMK 611/II).

Mirası ret hangi nedenle yapılırsa yapılsın hukuki işlem niteliğinde olduğu için, mirasın reddine ehliyet ve irade bozukluğu kurallarının uygulanması gerekliliği de vardır^[4]. Aynı durum kabul beyanı için de geçerlidir. Her ne kadar mirası kabul etmek gerekmez de kendiliğinden intikal prensibi temelde ret bozucu koşuluna bağlanmıştır. Bu nedenle de hukukumuz tarafından kabul edilen kendiliğinden intikal prensibi kesin olmamakta, süresi içinde ret hakkının kullanılmaması koşuluna bağlanmaktadır. Bunun da temelini mirasçılardan mirası kabule zorlanamayacağı esası oluşturmaktadır^[5].

B. Mirasın Hükmi Reddi

Mirasın reddi ile ifade edilen “*gerçek rettir*” (TMK 605/I). Ayrıca açık bir irade açıklaması gerekmeksizin mirasın reddedilmesi hali de söz konusu olduğunda “*hükmi ret*” vardır (TMK 605/II)^[6]. Hükmi ret halinde susmak mirası

reddedilmiş sayılması halini düzenlemektedir. 614. madde ise sonraki mirasçılar yararına ret olanağında mirasın kazanılabilmesi için mirasın kabul edilmesi gerekliliğini düzenler. Bu haller dışında mirası kabul açıklaması mirası ret hakkından feragat etme anlamına gelmektedir (Serozan/Engin, Miras Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara 2012, s. 430).

[2] Mirasın reddiyle birlikte miras bırakanın borçlarından ötürü doğan sorumluluk da söz konusu olmaz. Ayrıca mirası reddeden mirasçı, borçlardan kurtulma amacı dışında başka amaçlarla da mirası reddetmiş olabilir. Miras bırakanla mirasçı arasındaki kişisel husumet nedeniyle mirasçı mirası reddetmek isteyebileceği gibi, ekonomik olarak kendisinden daha kötü durumda olan bir yakını lehine de mirası reddedebilir (Druey, Nicolas, Jean, Grundriss des Erbrechts, 5. Auflage, Bern 2002, s. 219).

[3] Druey, Grundriss des Erbrechts, s. 219; Ayan, Miras Hukuku, s. 212.

[4] Serozan/Engin, Miras Hukuku, s. 431; Druey, Grundriss des Erbrechts, s. 221.

[5] İnan/Ertas/Albaş, Miras Hukuku, İleri Yayınları, İzmir 2012, s. 491.

[6] Ayan, Mehmet, Miras Hukuku, Mimoza Yayınları, Konya 2002, s. 212.

reddetmek anlamına gelmekte ve susma durumunda mirasçılık sıfatı kazanılmamaktadır^[7]. Ancak burada önemli olan nokta ödeme güçsüzlüğünün geçici bir ödeme güçsüzlüğü olmaması halidir. Ayrıca maddede sözü edilen ödeme güçsüzlüğü terekenin borca batık olması hali değildir. Hiçbir borcu olmamasına karşın malvarlığı da olmayan bir kişi için de ödeme güçsüzlüğünden söz etmek mümkündür^[8]. Ayrıca söz konusu ödeme güçsüzlüğünün miras bırakanın ölümü anında belli olması gerekir. Miras bırakanın ölümünden sonra ortaya çıkan ödeme güçsüzlüğü hükmen ret anlamına gelmeyecek mirasın ayrıca mirasçı ya da mirasçılar tarafından reddedilmesi gerekecektir.

Hükmi ret nedenlerinin varlığı halinde kabul için zımni ya da açık irade beyanının gerekliliği ortaya çıkacaktır. Hükmi reddin sözkonusu olabilmesi için terekenin borca batık olması, bu durumun açıkça belli olması ya da tespit edilmiş olması ve her iki koşulun da mirasın açıldığı anda mevcut olması gerekmektedir^[9].

Terekenin borca batık olması pasiflerinin aktiflerinden fazla olması anlamına gelmektedir. Terekenin borca batık olduğunun bilinmesi miras bırakanın yakın çevresi ve/veya iş çevresi tarafından borçlarını ödeyemeyecek durumda olduğunun bilinmesidir. Ayrıca borca batık olmanın resmen tespit edilmiş olmasına gerek yoktur. Bununla birlikte resmen tespit olmasının da bir sakıncası bulunmamaktadır. Ancak burada önemli olan “*açıkça belli olmanın*” ya da “*resmen tespit edilmiş olmanın*” mirasın açıldığı anda gerçekleşmiş olmasıdır^[10].

C. Ret Hakkına Sahip Olanlar

Mirası ret hakkına^[11] yasal ve iradi tüm mirasçılar sahiptir^[12]. Hatta vasiyet alacaklıları dahi özellik göstermekle birlikte mirası ret hakkına sahiptirler^[13]. Mirasçılar tek başlarına mirası reddedilecekleri gibi toplu olarak bir hukuki işlemle de mirası reddedebilirler. Devletin mirası reddetmesi ise miras bırakanın borçlarından sadece terekedeki mallarla sınırlı olarak sorumlu olacağı için amaca uygun olmayacaktır^[14].

[7] İnan/Ertas/ Albas, Miras Hukuku, s. 497.

[8] Serozan/Engin, Miras Hukuku, s. 441.

[9] İnan/Ertas/ Albas, Miras Hukuku, s. 497,498.

[10] İnan/Ertas/ Albas, Miras Hukuku, s. 498.

[11] Mirasın bir kısmının reddedilip diğer kısmının kabul edilip edilemeyeceğine ilişkin olarak bkz. Serozan/Engin, Miras Hukuku, s. 435.

[12] Mirası ret kurumu vasiyeti ret kurumundan farklıdır. Vasiyet salt bir alacak hakkı oluşturmaktadır Vasiyeti ret halinde vasiyet borcu düşmez, sadece reddeden mirasçının yerini alan mirasçıya geçer. Vasiyet alacaklısı miras bırakanın borçlarından sorumlu değildir. Bu nedenle vasiyetin reddi için şekli ve süre koşulu öngörülmemiştir (Serozan/Engin, Miras Hukuku, s.432).

[13] Serozan/Engin, Miras Hukuku, s.431.

[14] Serozan/Engin, Miras Hukuku, s.432.

Mirasın reddedilmesi ile birlikte mirasçı tereke borçlarından sorumlu olmayacağı gibi, mirasçılık hakkını da kaybedecek ve malvarlığının aktiflerinde de artma olmayacaktır^[15]. Bu nedenle mirası ret hakkının kullanılabilmesi için mirasçının fiil ehliyetine sahip olması gerekir^[16]. Mirası ret hakkını tam ehliyetli ve sınırlı ehliyetliler kullanabilirler. Ancak TMK madde 265' e göre eşler arasında mal ortaklığı rejimi varsa diğer eşin rızası olmaksızın mirası reddedemeyeceği gibi terekenin borca batık olması durumunda kabul de edemeyecektir.

Mirası ret hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olmadığı^[17] için fiil ehliyetine sahip olmayanlar adına yasal temsilcileri tarafından ve iradi temsilci tarafından da kullanılabilir. Ancak bunun için noter tarafından onaylanmış özel vekaletname gerekmektedir (Velayet, Vesayet ve Miras Tüzüğü mad. 39)^[18]. Sınırlı ehliyetlilerin mirası ret hakkını kullanmaları yasal temsilcinin iznine bağlıdır. Burada vesayet ilişkisi nedeniyle yasal temsilci vasi ise vasinin yanında sulh hukuk mahkemesinin de kararı gerekir (TMK madde 463/5). Tam ehliyetlilerde ise ret hakkı yasal temsilci tarafından kullanılır. Yasal temsilcinin vasi olması halinde burada sadece sulh hukuk mahkemesinin kararı yetmez ayrıca asliye hukuk mahkemesinin de kararı gerekmektedir (TMK madde 463/5).

D. Mirası Ret Hakkının Koşulları ve Şekli

Mirası ret beyanı bozucu yenilik doğurucu bir hak olarak karşımıza çıkar^[19]. Ret beyanı herhangi bir koşula bağlı olarak yapılamaz (TMK mad.609/II). Aşağıda anılan ayrıkısı durum dışında mirasın herhangi bir geciktirici ya da bozucu koşula bağlı olarak reddedilmesi mümkün değildir. Burada amaç ret hakkının açık bir şekilde ve hiçbir şüpheye yer vermeyecek şekilde kullanılmasıdır^[20]. Ancak 614. maddede düzenlenen alt derecedeki mirasçılar yararına ve onların mirası kabul etmeleri koşuluna bağlanan mirası ret olanağı bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır.

[15] Mirası ret hakkını kullanamadan ölen mirasçının mirasçısının iki tane mirası ret hakkı vardır: Birincisi uzak ret hakkı da diyebileceğimiz kendisine halefiyet yoluyla geçen mirasın reddi, ikincisi ise kendi miras bırakanına karşı aslen sahip olduğu ret hakkıdır. Bu ret hakkını kullanan mirasçı doğal olarak uzak ret hakkını da kullanmış sayılacaktır (Serozan/Engin, Miras Hukuku, s. 433). 608/I. maddeye göre mirasçının miras bırakanının kendi miras bırakanının mirasını reddedip sadece miras bırakanının mirasını kabul etme olanağı da vardır.

[16] İnan/ Ertaş/ Albaş, Miras Hukuku, s. 492.

[17] İnan/ Ertaş/ Albaş, Miras Hukuku, s. 493.

[18] Şenocak, Zarife, Mirasın Reddi ve Özel Vekalet (Yargıtayın Verdiği Bir Karar Dolayısıyla), AÜHF 1998, S. 1, s. 449 vd.

[19] Ayan, Miras Hukuku, s. 213.

[20] İnan/ Ertaş/ Albaş, Miras Hukuku, s. 493.

Mirası ret hakkını kullanan mirasçı kendisinin tüm miras payı için bu hakkı kullanmalıdır. Mirasın kısmen reddedilmesi mümkün değildir^[21]. Mirasın kısmen reddedilmesi külli halefiyet ilkesi ile de uyuşmamaktadır. Bu nedenle mirası ret hakkını kullanan mirasçı durumundaki eş, tüm miras payını reddedebilir. Eşin mirası ret ederken de herhangi bir gerekçe göstermesine gerek yoktur. Miras bırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesine mirası reddedecek eşin sözlü ya da yazılı olarak yapılan bildirimle mirasın reddi hakkının kullanılması olanaklıdır. TMK 609/IV ve Velayet, Vesayet ve Miras Tüzüğü'nün 39. maddelerine göre ret beyanı hakkında bir tutanak tutulur, mahkeme defterine ve özel bir kütüğe işlenir.

E. Süresi

Mirası reddetme ancak miras bırakanın ölümünden sonra ve üç aylık süre içinde söz konusu olabilir. Bu üç aylık süre hak düşürücü süredir^[22]. Mirası ret hakkının başlangıcı, yasal mirasçılar için miras bırakanın ölümünü ve kendi yasal mirasçılıklarını öğrendikleri gündür. (TMK madde 606/2, ZGB Art.567)^[23]. Miras bırakanın sağlığında mirastan feragat sözleşmesi ile miras hakkından vazgeçmek mümkündür. İradî mirasçılar için üç aylık yasal süre vasiyetname ile atanmış olmaları ya da miras sözleşmesine dayanmaları hallerine göre farklılık gösterecektir. Vasiyetname ile atanmış mirasçılar için sürenin başlangıç anı vasiyetnamenin resmen açılarak bilgilendirildikleri andır. Daha önce bilgi sahibi olması sürenin başlaması için yetmemekte vasiyetnamenin de resmen açıklanması gerekmektedir (TMK 606). Miras sözleşmesi ile mirasçı olan kişiler ise bu durumu bildikleri için ve miras sözleşmesinin açılması, ilgililere açıklanması gerekliliği olmadığı için ölümün öğrenilmesi ile üç aylık ret süresi başlamaktadır. Miras sözleşmesiyle mirasçı olanlar için süre miras bırakanın ölümünü öğrendikleri anda başlamaktadır. Bununla birlikte miras sözleşmesi ile atanmış bir mirasçı varsa ve bu kişi miras sözleşmesinin tarafı da değilse bu durumdan haberdar olmayacağı için onun mirası ret süresi ölüme bağlı kazandırmanın kendisine bildirildiği tarihten itibaren başlaması gerekir^[24].

Mirasçının mirası reddetmeden önce vefat etmesi halinde onun mirasçıları için üç aylık hak düşürücü süre miras bırakanın mirasının kendi mirasçılarına geçtiğini öğrendikleri andan itibaren başlar ve hiçbir şekilde ilk mirasçının üç aylık ret süresinin bitiminden önce dolmaz (TMK608/II, ZGB Art.569)^[25]. Mirasın reddedilmesi halinde reddeden mirasçı yerine mirasçı olanlar için üç

[21] Ayan, Miras Hukuku, s. 215.

[22] İnan/ Ertuş/ Albaş, Miras Hukuku, s. 494.

[23] Ayrıca bkz. İnan/ Ertuş/ Albaş, Miras Hukuku, s.494 vd.

[24] Serozan/Engin, Miras Hukuku, s. 438.

[25] Druey, Grundriss des Erbrechts, s. 219; İnan/ Ertuş/ Albaş, Miras Hukuku, s. 496.

aylık hak düşürücü süre ret hakkının kullanıldığı öğrenildiği anda başlar (TMK 608/III).

Mirasçı olan eşin ret süresi içinde ret hakkının kullanılmaması ile birlikte miras kabul edilmiş sayılacaktır (TMK 610). Ancak mirasçı eş açıkça kabul etmemekle birlikte örtülü irade beyanıyla da mirası kabul edebilir. Bu halde artık eşin mirası ret hakkından vazgeçtiği kabul edilecektir (TMK 610)^[26]. Örtülü kabulün söz konusu olması için mirasın kabulü anlamına gelen davranışlarda bulunmuş olması gerekmektedir. Bu davranışlar sonucunda miras kesin olarak kazanılmış olur. Bununla birlikte TMK madde 610/II “*mirasçı olarak tereke işlemlerine karışan, terekenin olağan yönetimi niteliğinde olmayan veya miras bırakanın işlerinin yürütülmesi için gerekli olanın dışında işler yapan mirasçı, mirası reddedemez*” şeklindedir. Örtülü kabulü sağlayan davranışların neler olduğunu yargıç, somut olaya göre takdir edecektir. Ancak terekenin olağan yönetimi ya da miras bırakanın işlerini yürütme örtülü kabul anlamına gelmeyecektir. Mirasçının olağan yönetim işlerini aşan işlemleri ise örtülü kabul sayılacaktır. Örneğin mirasçının miras nedeniyle istihkak davası açması ya da kendi miras payı üzerinde tasarrufta bulunması örtülü kabul anlamına gelecektir^[27]. Hangi fiil ve işlemlerin örtülü kabul olacağına somut olaya ve dürüstlük kuralına göre karar verilecektir. Yaşamın olağan akışı içinde mirasçının mirası edinmek amacıyla yaptığı fiil ve işlemler örtülü kabul anlamına gelecektir^[28].

F. Mirasın Reddinin Sonuçları

Yasal mirasçılardan biri mirası reddederse kendi sağ değilmiş gibi düşünülür; yani bu durumdan diğer hak sahipleri yararlanır (TMK 611/I)^[29]. Atanmış iradi mirasçı mirası reddederse ayrıca bir yedek mirasçı belirlenmiş değilse, mirasbırakanın yasal mirasçıları yakınlık derecesine göre onun payını alırlar (TMK 611/II). Eğer vasiyet alacaklısı mirası reddederse ayrıca bir yedek vasiyet alacaklısı belirlenmemişse, bundan vasiyet borçlusu yararlanır (TMK 616).

Ret kurumu mirasçının alacaklıları için özel bir önem taşımaktadır. Alacaklılarına olan borcunu ödememek amacıyla mirası reddeden mirasçının alacaklıları yasa tarafından korunmuştur. TMK madde 617’ye göre kendilerine yeterli güvence göstermeden mirasın reddedilmesi halinde ret tarihinden başlayarak altı ay içinde alacaklılar ya da iflas idaresi mirası reddeden mirasçıya karşı mirasın reddinin iptali istemiyle dava açabilirler. Dava sonucunda reddin iptaline karar

[26] Druey, Grundriss des Erbrechts, s. 220.

[27] İnan/ Ertaş/ Albaş, Miras Hukuku, s. 499.

[28] İnan/ Ertaş/ Albaş, Miras Hukuku, s. 499.

[29] Druey, Grundriss des Erbrechts, s. 222.

verilirse miras resmen tasfiye edilir. Tasfiye için herhangi bir talep beklenmez, hükmün kesinleşmesi üzerine kendiliğinden tasfiye gerçekleştirilir^[30].

Miras bırakanın alacaklılarını da kötüniyetli mirası reddin sonuçlarından korumak için TMK madde 618 /I'de düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeye göre mirası reddeden mirasçılar miras bırakanın sağlığında (ölümünden önceki beş yıl içinde) miras bırakandan almış oldukları ve mirasın paylaşımı söz konusu olduğunda vermekle yükümlü olacakları değer ölçüsünde geri vermekle yükümlüdürler. Ayrıca iyiniyetli mirasçılar elde kalan zenginleşme oranında geri vermekle yükümlü iken, kötüniyetli mirasçılar kazandırma ellerinde kalmamış olsa bile mirasın açıklandığı andaki değeri ile geri vermekle yükümlüdürler^[31].

II. AİLENİN EKONOMİK SÜREKLİLİĞİNİ KORUMA AMACIYLA EŞLERİN TASARRUF YETKİSİNİN KISITLANMASI

A. Eşlerin Mülkiyeti Kendine Ait Olan Mallar Üzerinde Tasarruf Etme Haklarının Olması

Eşlerin her biri kendi malvarlığı değerleri üzerinde serbestçe tasarruf edebilme hakkına sahiptir. Bu açıdan eşlerin üçüncü kişilerle ya da diğer eşle yapacağı hukuki işlemlerde sözleşme özgürlüğü (eşlerin serbestliği ilkesi) bulunmaktadır (TMK madde 193/I)^[32]. Eşin mülkiyeti kendine ait olan mal ile ilgili olarak yaptığı hukuki işlemlerde kural olarak diğer eşin rızası ya da yargıç kararı gerekmemektedir.

B. Eşlerin Tasarruf Yetkisinin Sınırlanması

Eşlerin evlilik birliğinin korunması ve devamı için bir takım hukuki işlemlerinde tasarruf yetkileri sınırlandırılmış ve diğer eşin rızası gerekli bir koşul

[30] Serozan/Engin, Miras Hukuku, s. 446; Ayan, Miras Hukuku, s.217.

[31] Ayan, Miras Hukuku, s. 239; Serozan/Engin, Miras Hukuku, s. 447. Ayrıca denkleştirme değerini düzenleyen TMK madde 673/II'de yarar ve zarar ile gelir giderler hakkında mirasçılar arasında sebepsiz zenginleşme hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir.

[32] Akıntürk/Karaman, Aile Hukuku, s. 120.

olarak TMK'nun çeşitli maddelerinde^[33] ve TBK'nun kefaletle ilgili 584. maddesinde^[34] öngörülmüştür^[35].

Aile konutu ile ilgili işlemler (TMK madde 194) eşlerden birinin tek başına yapamayacağı işlemlerdir. Hatta aile konutunun eşlerden birine ait olması ya da kira sözleşmesine konu olması diğer eşin rızası olmadan aile konutu ile ilgili tasarruflarda bulunulması imkanı vermemektedir^[36].

Edinilmiş mallara katılma rejiminde eşlerden hangisine ait olduğu kantlanamayan mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır (TMK madde 222/II). Ayrıca eşler de evlilik devam ettiği sürece ortak mallar edinebilirler. Her iki durumda da paylı mülkiyet konusu malda eşlerden birinin diğer eşin rızası olmaksızın işlem yapma olanağı bulunmamaktadır (TMK madde 223/II)^[37].

Ayrıca TMK 199. madde de eşlerin serbestisi ilkesine sınırlama getirmektedir^[38]. Anılan maddeye göre *“ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan mali bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde, eşlerden birinin istemi üzerine hakim belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir.”* Hükmün amacı evlilik birliğinin ekonomik devamlılığını sağlamaktır. Eşlerden herhangi biri bu amacın gerçekleştirilmesi için diğer eşin belirli malvarlığı değerleriyle ilgili işlemlerinin kendi rızasına bağlanması isteminde bulunabilir. Bu istem ekonomik varlığın korunması ya da eşin mali yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekçesiyle yapılabilir^[39].

Anılan maddede *“belirli malvarlığı değerleri”* denilmektedir. Söz konusu sınırlamanın konusunu genel bir malvarlığı değeri değil, belirli bir mal oluşturmaktadır. Oysa hükmi ret koşullarının oluşmasına rağmen mirasın kabul edilmesinde, eşin herhangi bir malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin sınırlandırılması mümkün değildir. Bu nedenle de mal rejimleri düşünüldüğünde 199. maddenin konumuz açısından doğrudan uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Öyle ki, 199. maddenin amacı herhangi bir malvarlığı yararını korumak değil,

[33] TMK madde 194 (aile konutunun devri ya da aile konutu üzerindeki hakların sınırlandırılmasına yönelik işlemlerde eşin rızasının aranması), 223/II (Paylı mülkiyet konusu malda payın devrinin eşin rızasına bağlanması) ve ayrıca 199. maddede eşin mahkemeden talebi ile diğer eşin hukuki işlemlerinin talepte bulunan eşin rızasına bağlanması) Ayrıntılı bilgi için bkz Kılıçoğlu, Ahmet, Türk Medeni Kanunu'nda Diğer Eşin Rızasına Bağlı Hukuksal İşlemler ve Yasal Alım Hakkı, Ankara 2002.

[34] Ayrıntılı bilgi için bkz. Kırcı, İsmail, Türk Borçlar Kanunu Tasarısı Kefaletle Eşin İzni, Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan, Ankara 2006, 435 vd.

[35] Eşlerin tasarruf yetkisinin sınırlandırılması hakkında bkz.

[36] Ayrıntılı bilgi için bkz. Akıntürk/Karaman, Aile Hukuku, s.121 vd.;

[37] Ayrıntılı bilgi için bkz. Akıntürk/Karaman, Aile Hukuku, s. 124,125;

[38] 199. maddeyle ilgili olarak bkz. Kılıçoğlu, Diğer Eşin Rızası, s. 27 vd.

[39] Ayrıntılı bilgi için bkz. Gümüş, Mustafa, A., Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri, İstanbul 2008, s. 187 vd.;

eşlerin tasarruf yetkisini, hukuki işlemi diğer eşin rızasına bağlayarak sınırlandırmaktır. Bu şekilde ailenin ekonomik geleceğinin korunması amaçlanmaktadır. 199. maddeye dayanarak tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasının istenebilmesi içinse evlilik birliğinin ekonomik varlığının yakın ve ciddi bir tehlike içinde olması gerekir. Bu yakın tehlikenin eşlerden birini bilinçli davranışı ile oluşturulması gerekir.^[40] Tehlikeye neden olma ise eşin tasarrufu bir işlemi ile evlilik birliğinin ekonomik geleceğini tehlikeye düşürmesidir. Örneğin eşin malvarlığı değerlerini üçüncü bir kişiye bağışlaması, başka bir kazanç getirici faaliyette bulunmayı düşünmeksizin ticari işletmesini kapatması, malvarlığını önemli ölçüde azaltacak işlemlerde bulunması, ailenin gelirine ayrılmış birikimleri harcaması evlilik birliğinin ekonomik geleceğini tehlikeye düşüren tasarrufu işlemlerdir.^[41]

Mirasın bir bütün halinde geçmesi ilkesi karşısında eşin miras payındaki herhangi bir malvarlığını reddetmesi mümkün olamayacağı gibi, 199. maddedeki açık bir şekilde ifade edilen belirli bir mala ilişkin tasarruf yetkisinin sınırlandırılması gerekliliği karşısında da mirasın reddedilmesi işlemi sınırlamak amacıyla 199. maddeye dayanılması ilk bakışta mümkün olamayacaktır. Ancak maddenin amaçlarından birisi de ailenin ekonomik varlığının devamının sağlanmasıdır.^[42] Bu nedenle hükmi ret halinde koşulları varsa mirasçı eşin mirası kabul etmesi karşısında ailenin ekonomik birliğini korumak için diğer eşin rızasının aranması gerekliliği doğacaktır. Yargıç bu durumda kıyasen 199. maddenin uygulanması yoluna gidebilir. 199. madde ile yasa koyucu eşlerin ailenin ekonomik varlığı hakkında birlikte karar vermeleri gerektiğini kabul etmiştir. Ailenin ekonomik geleceğini tehlikeye düşürecek tasarruflarda diğer eşin söz sahibi olamaması maddenin konuluş amacına aykırılık oluşturacaktır.^[43]

199. maddenin uygulanmasının koşulları öncelikli olarak mal ya da hak sahibi bir eşin varlığıdır. Eşler sahip oldukları mallar ve haklar üzerinde 193. maddeye göre serbestçe tasarrufta bulunabilirler. Bununla birlikte 199. madde eşlerin tasarrufta bulunma tehlikesine karşı diğer eşin önlem alabilmesi için düzenlenmiştir.^[44] Maddenin uygulanabilmesinin ikinci koşulu da tasarrufta bulunma tehlikesinin varlığıdır. Ayrıca söz konusu mallarda ya da haklarda yapılacak tasarrufun ailenin ekonomik varlığını tehlikeye sokması veya evlilik birliğinden doğan bir yükümlülüğün yerine getirilememesi oluşturmaktadır. Bu koşullar varsa maddeye göre hakim belirli bir malvarlığı değeri ile ilgili olarak eşin tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasına karar verebilir. Konumuz açısından bakıldığında mal rejimleriyle ilgili özel bir madde yoksa hükmen ret

[40] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 189.

[41] Gümüş, Evliliğin Genel Hükümleri, s. 189.

[42] Kılıçoğlu, Ahmet, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Ankara 2002, s. 27.

[43] Kılıçoğlu, Ahmet, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, s. 28.

[44] Kılıçoğlu, Ahmet, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, s. 30.

durumunun varlığı halinde mirasçı eşin mirası kabul etme tehlikesi oluştuğunda bu tehlike aynı zamanda ailenin ekonomik varlığını da zora sokacaksa diğer eş hakimden önemle almasını ve 199. maddeyi kıyasen uygulayarak hükmen ret durumundaki mirasın kabul edilmesini kendi rızasının varlığı koşuluna bağlamasını isteme hakkı doğurmalıdır.

III. EŞLERİN MİRAS PAYLARINI RET HAKKI

A. Genel Olarak Eşlerin Mirası Ret Hakkı

Mirası ret kurumu tek taraflı irade açıklaması ile gerçekleştirilen bir hukuki işlemdir. Bu nedenle de mirasçının hukuki işlem ehliyetinin bulunması gerekmektedir. Bununla birlikte mirası reddeden eş destekten yoksun kalma tazminatını da reddetmiş olmamaktadır. Bunun nedeni destekten yoksun kalma tazminatının mirastan bağımsız bir nitelik taşımasıdır. Aynı şekilde ölen eşinin mirasını reddeden eşin bu reddi, sosyal güvenlik kurumu tarafından kendisine bağlanan aylığı da reddettiği anlamına gelmemektedir^[45].

B. Mal Rejimleri Açısından Eşlerin Miras Paylarını Reddetme Hakkı

Miras hukukunda kendiliğinden intikal prensibinin bir sonucu olarak evli kişilere miras bırakan tarafından bırakılan miras payları da herhangi bir kabule gerek kalmaksızın kendiliğinden geçecektir. Ancak eş çeşitli nedenlerle miras payını reddetmek istemesi halinde evlilik birliğinin ekonomik geleceği gündeme gelecektir. Bu nedenle eşlerin mirasçı sıfatıyla miras paylarını reddetme hakkına sahip olup olmadıkları mal rejimlerine göre ayrı ayrı irdelenmelidir.

1. Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi Açısından Eşlerin Miras Paylarını Reddetme Hakları

TMK edinilmiş mallara katılma rejimini yasal mal rejimi olarak kabul etmiştir^[46]. Eşler ayrıca mal rejimi sözleşmesi ile başka bir mal rejimini seçmezlerse edinilmiş mallara katılma rejimini seçtikleri kabul edilir (TMK 202). Bu mal rejiminde iki grup malvarlığı bulunmaktadır: Edinilmiş mallar ve kişisel mallar. Edinilmiş mallar, TMK madde 219'a göre her eşin mal rejimi devam

[45] Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 2010/16378, K. 2012/2395, T. 13. 02. 2012; Yargıtay 3. Hukuk Dairesi, E. 2009/12759, K. 2009/14554, T. 01.10.2009 (Kazancı İçtihat Bankası).

[46] Ayrıntılı bilgi için bkz. Kılıçoğlu, Ahmet, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Ankara 2002; Akıntürk /Karaman, Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, İkinci Cilt, İstanbul 2012, s. 143 vd; Hegnauer, Cyril/ Breitschmid, Peter, Grundriss des Eherechts, Bern 2000, s.250 vd.

ettiği sürece karşılığını vererek elde ettiği malvarlığı değerleridir (ZGB Art. 197). Bunlar maddede beş bent halinde sayılmıştır: Eşin çalışmasının karşılığı olan değerler, Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurumu ve kuruluşlarının veya personele yardım amacıyla kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler, çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar, kişisel malların gelirleri ve edinilmiş mallar yerine geçen değerler^[47].

Kişisel mallar ise TMK madde 220'de sayılmıştır (ZGB Art. 198)^[48]. Anılan maddeye göre eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya, mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait olan veya sonradan eşin miras yoluyla ya da herhangi bir karşılıksız kazandırma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri, manevi tazminat alacakları ve kişisel malların yerine geçen değerler kişisel mal olarak kabul edilecektir^[49].

Konumuz açısından önemli olan yasa tarafından miras paylarının kişisel mal olarak kabul edilmiş olmasıdır (TMK madde 220/ II; ZGB Art. 198/II). Ayrıca eşler yasal sınırlar içinde kişisel malları üzerinde tasarrufta bulunabilecek ve ayrıca edinilmiş mallar yönetebilecek, kullanabilecek ve bunlar üzerinde de tasarrufta bulunabilecektir (TMK 223). Dolayısıyla kişisel mal niteliğinde olan miras payı üzerinde eşin tasarruf yetkisi bulunmaktadır. Bu nedenler eşlerin her biri kendilerine miras bırakan tarafından bırakılan mirası üç aylık hak düşürücü süre içinde reddetme hakkına sahiptir. Diğer eşin bu tasarruf için rızasının alınması gerekliliği bulunmamaktadır. Terekenin borca batık olması halinde de hükmen ret söz konusu olacağından mirasın ayrıca kabulü gerekmektedir. Ancak borca batık terekenin miras payı olarak kabul edilmesi durumunda evlilik birliğinin ekonomik geleceğinin de sarsılması tehlikesi doğacaktır. Kanımızca bu durumda diğer eşin rızasının aranması gerekliliği vardır. Her ne kadar 199. maddede “*belirli bir malvarlığı değeriyle ilgili*” tasarruflardan söz edilmekte ise de maddenin amacı “*ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan mali bir yükümlülüğün yerine getirilmesidir.*” Gerçekten de ailenin ekonomik varlığı eşlerden birinin hesapsız ve yerinde olmayan tasarruflarıyla tehlikeye girebilir. Hükmen ret durumundaki terekenin mirasçı olan eş tarafından kabul edilmesi halinde de bu durum sözkonusu olabilir. Bu nedenle 199. maddenin amacı da düşünüldüğünde hakim tarafında kıyasen uygulanabilir^[50].

[47] Ayrıntılı bilgi için bkz. Kılıçoğlu, Edinilmiş Mallar, s. 33 vd.; Akıntürk/ Karaman, Aile Hukuku, s. 155 vd.

[48] Ayrıca bkz. Hegnauer/ Breitschmid, Grundriss des Eherechts, s. 261, 262.

[49] Ayrıca TMK madde 221'e göre eşler aralarında yapacakları bir sözleşme ile bir mesleğin icrası ya da işletmenin faaliyeti nedeniyle doğan edinilmiş mallara dahil olması gereken malvarlığı değerlerinin de kişisel mal olacağına karar verebilirler.

[50] Ayrıntılı bilgi için bkz. II. Bölüm paragraf B.

2. Mal Ayrılığı Rejiminde Eşin Mirası Ret Hakkı

Mal ayrılığı rejiminde^[51] eşlerin kendi malvarlıkları vardır. Evlilikle birlikte eşlerin malları birleşmez ve ortak mal durumuna gelmez. Eşlerin her birinin malları üzerindeki mülkiyet hakkı ayrıdır. Malların yönetiminde de eşler tek başlarına hareket ederler. Diğer eşin rızasının alınması gerekliliği yoktur. Eşlerden her biri yasal sınırlar içinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarına sahiptir (TMK 242, ZGB Art. 247). Kendi malvarlığı değerleri üzerinde eşler serbestçe tasarrufta bulunabilirler^[52]. Mirasçı sıfatıyla sahip oldukları miras payları da eşlerin malvarlığı değeri olacağı için mirası ret haklarını kullanmaları için diğer eşin rızasının aranması gerekliliği yoktur^[53]. Ancak hükmen ret durumundaki miras payının kabulü ailenin ekonomik varlığı için tehlike oluşturacaktır. Bu durumda diğer eş hakimden kıyasen 199. maddeyi uygulayarak mirası kabulün kendi rızasının varlığı koşuluna bağlanmasını isteyebilir^[54].

3. Paylaşmalı Mal Ayrılığı Rejiminde Eşin Mirası Ret Hakkı

Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi de seçimlik mal rejimlerindedir. Bu mal rejiminin temelinde mal ayrılığı ilkesi yatmaktadır^[55]. Edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması ve özellikle de tasfiyesi aşamasında yaşanacak güçlükleri azaltabilmek amacıyla öngörülmüş bir mal rejimidir^[56]. Bu mal rejiminde de eşlerden her biri kendi malvarlığı değerleri üzerinde yasal sınırlar içinde serbestçe tasarruf etme, yararlanma ve yönetme hakkına sahiptir (TMK 244).

Mal rejiminin tasfiyesi aşamasında ise her bir eş diğer eşte bulunan malını geri alır (TMK 248). Bununla birlikte eşlerden biri diğer eşe ait olan bir malın edinilmesinde katkıda bulunmuş ise katkı payının kendisine geri ödenmesini talep edebilir (TMK 249). Ayrıca paylı mülkiyet konusu bir mal varsa eşlerden biri üstün yararını kanıtlayarak ve diğer eşin payını ödeyerek malın kendisinde kalmasını isteyebilir (TMK 248/II). Bunun dışında aileye özgülenen malların da mal rejiminin tasfiyesi anında paylaşılması gerekmektedir. Aileye özgülenen mallar, eşlerden biri tarafından paylaşmalı mal ayrılığı rejiminin kurulmasından sonra edinilmiş olup ailenin ortak kullanım ve yararlanmasına özgülenmiş mallar ile ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar veya bunların yerine geçen değerlerdir (TMK madde 250/I). Bu mallar, mal rejiminin sona ermesi hâlinde eşler arasında eşit olarak paylaşılır. Ancak manevî

[51] Ayrıntılı bilgi için bkz. Hegnauer / Breitschmid, Grundriss des Eherechts, s.297 vd.

[52] Ayrıntılı bilgi için bkz. Akıntürk/ Karaman, Aile Hukuku, s.178 vd.

[53] Helvacı, İlhan, Türk Medeni Kanununa Göre Mirasın Reddi, İstanbul 2002, s. 39.

[54] Ayrıntılı bilgi için bkz. II. Bölüm paragraf B.

[55] Helvacı, Mirasın Reddi, s. 39; Akıntürk/ Karaman, Aile Hukuku, s. 182.

[56] Akıntürk/ Karaman, Aile Hukuku, s.181.

tazminat alacakları, miras yoluyla edinilen mallar ile karşılıksız kazandırmada bulunanın açık iradesinden aksi anlaşılmadıkça, sağlararası veya ölüme bağlı tasarruflarla edinilen mallar aileye özgülenen malvarlığı değerleri arasında değildir (TMK madde 250/II). Bu nedenle de eşler arasında paylaştırılması gereken kalemlerden değildir.

Miras yoluyla edinilen malların mal rejiminin tasfiyesinde eşler arasında paylaştırılmayacağına yönelik 250. madde göz önüne alındığında miras payı üzerinde eşlerin tasarruf yetkisi bulunmaktadır. Buna dayanarak da paylaşım mal ayrılığı rejiminde eşlerin miras paylarını diğer eşin rızasına gerek kalmaksızın reddetme hakkı vardır^[57]. Bununla birlikte hükmen ret durumunda olan miras payının kabulü tehlikesi ortaya çıkarsa yukarıda anlatılan gerekçelerle diğer eş ailenin ekonomik varlığının tehlikeye düşmesi halinde kabul için kendi rızasının gerekliliğini ileri sürebilmelidir^[58].

4. Mal Ortaklığı Rejiminde Eşlerin Miras Paylarını Reddetme Hakları

Mal ortaklığı rejimi de seçimli mal rejimlerindendir^[59]. Mal ortaklığı rejiminin iki türü vardır: genel mal ortaklığı ve sınırlı mal ortaklığı (TMK madde 257, 258, 259) Sınırlı mal ortaklığı da edinilmiş mallarda ortaklık (TMK madde 258) ve diğer mallarda ortaklık (TMK madde 259) olarak ikiye ayrılır.

Mal ortaklığı rejiminde ortaklık malları ve kişisel mallar vardır: Genel mal ortaklığında eşlerin kanun gereğince kişisel mal sayılanlar dışındaki malları ile gelirleri ortaklık mallarını oluşturur. Eşler, ortaklık mallarına bölünmemiş bir bütün olarak sahip olurlar. Hiçbir eş, ortaklık payı üzerinde tek başına tasarruf hakkına sahip değildir (TMK madde 257, ZGB Art. 221). Eşler bu mallar üzerinde elbirliği mülkiyeti halinde bir bütün olarak malik olurlar (ZGB Art.222/II)^[60]. Ayrıca eşlerden her biri kendi kişisel malı üzerinde de mülkiyet hakkına sahiptir. Kişisel mallar, mal rejimi sözleşmesiyle, üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması veya kanunla belirlenir. Eşlerden her birinin sadece kişisel kullanımına ayrılmış olan eşyası ile manevî tazminat alacakları kanundan dolayı kişisel malıdır (TMK 260/I, II)^[61].

“Eşlerden her birinin sadece kişisel kullanımına ayrılmış olan eşyası ile manevî tazminat alacakları kanundan dolayı kişisel malıdır (TMK I / 260/II)” hükmünün

[57] Helvacı, Mirasın Reddi, s. 40.

[58] Ayrıntılı bilgi için bkz. II. Bölüm paragraf B.

[59] Ayrıntılı bilgi için bkz. Akıntürk/ Karaman, Aile Hukuku, s. 188 vd; Hegnauer, Breitschmid, Grundriss des Eherechts, s. 284 vd.

[60] Akıntürk/ Karaman, Aile Hukuku, s. 189.

[61] Bir eşin saklı pay olarak isteyebileceği malvarlığı değerleri, mal rejimi sözleşmesiyle ortaklığa dahil edildiği ölçüde, miras birakanları tarafından kendisine kişisel mal olarak kazandırılmaz (TMK 260/III).

zıt anlamından eşlerden birine miras bırakan tarafından kalan miras ortaklık malı olarak kabul edilecektir. Bu nedenle de diğer eşin rızası olmaksızın mirasçı olan eşin mirası reddetmesi mümkün değildir^[62]. Aynı şekilde borca batık olduğu için hükmen reddedilmiş sayılan mirasın diğer eşin rızası olmadan mirasın kabul etmesi de mümkün değildir. Çünkü ailenin ekonomik geleceği bu kabulden etkilenecektir.

Mal ortaklığı rejiminin sınırlı mallarda ortaklık türünün alt türü olan edinilmiş mallarda ortaklık rejiminde ise eşlerin mirası diğer eşin rızası olmadan reddetme hakları vardır^[63]. Çünkü eşler, mal rejimi sözleşmesiyle sadece edinilmiş mallardan oluşan bir ortaklık kabul edebilirler (TMK 258/I). Miras hissesi ise edinilmiş mal sayılmayacağı için mirası reddetme hakkını kullanmak isteyen eşin diğer eşin rızasına gereksinimi yoktur. Bununla birlikte TMK madde 260/III anlamında bir eşin saklı pay olarak isteyebileceği malvarlığı değerleri, mal rejimi sözleşmesiyle ortaklığa dahil edilirse, mirasbırakanları tarafından kendisine kişisel mal olarak kazandırılmaz. Bu durumda söz konusu saklı paya ilişkin mirasın reddedilmesi diğer eşin rızasına bağlı olacaktır.

Sınırlı mal ortaklığının diğer türü ise diğer mal ortaklıklarıdır. Buna göre eşler, mal rejimi sözleşmesiyle belirli malvarlığı değerlerini veya türlerini, özellikle taşınmaz malları, bir eşin kazancını, bir meslek veya sanat icrası için kullandığı malları ortaklık dışında tutabilirler ve hatta aksi sözleşmede öngörülmedikçe bu malların gelirleri ortaklığa dahil olmayacaktır (TMK 259). Bu durumda eşler kendilerine kalması olası mirası bir mal rejimi sözleşmesi ile kişisel mal olarak belirlerlerse bu mirası reddetmek için diğer eşin rızasına gereksinim duyulmayacaktır. Ancak eşler arasında böyle bir sözleşme yapılmaması halinde mirasın reddedilmesi için diğer eşin rızası gerekecektir.

Yukarıda anlatılanlar ışığında “Eşlerden biri, diğerinin rızası olmaksızın ortaklık mallarına girecek olan bir mirası reddedemeyeceği gibi, tereke borca batıksa mirası kabul de edemez. Diğer eşin rızasının alınmasına olanak bulunamazsa veya bu konudaki istem onun tarafından haklı sebep olmaksızın reddedilirse, istem sahibi eş kendi yerleşim yeri mahkemesine başvurabilir.” şeklindeki TMK madde 265, genel mal ortaklığı rejiminde ve mirasın ortaklık malları dışında tutulacağına dair bir sözleşme olmaması halinde sınırlı mal ortaklıklarından diğer mallarda ortaklık rejiminde uygulama alanı bulacaktır. Anılan maddeye göre mirasın reddi ve borca batık mirasın kabulü ancak diğer eşin rızası ile olacaktır. Yasadaki açık düzenleme karşısında rıza olmaksızın mirasçı eşin reddetmeye ya da

[62] Helvacı, Mirasın Reddi, s. 41.

[63] Helvacı, Mirasın Reddi, s. 42.

borca batık terekeyi kabul etmeye yönelik işlemi geçersizlik yaptırımını ile karşı karşıya kalacaktır^[64].

SONUÇ

Aile birliğinin devamlılığının sağlanması için eşlerin birbirlerine karşı olan yükümlülüklerini yerine getirmeleri önemlidir. Ailenin ekonomik geleceğinin korunması için de eşlerin üstlerine düşeni yapmaları beklenmektedir. Türk Medeni Kanunu da ailenin ekonomik yapısını korumaya yönelik düzenlemeler yapmıştır. Ayrıca eşlerin belirli bir malla ilgili olarak evliliğin ekonomik geleceğini korumak ya da eşin mali yükümlülükleri yerine getirmesini sağlamak için tasarruf yetkilerini kullanmalarını diğer eşin rızasına bağlamaya yönelik 199. maddenin amacı da aynı yöndedir. Diğer taraftan herkes gibi evli kişilerin de mirası ret hakları bulunmaktadır. Ancak eşin mirası ret hakkını kullanırken aile ekonomisinin devamlılığını da göz önünde bulundurması gerekmektedir.

Miras payının eşin kişisel malı olup olmadığı ve diğer eşin rızası aranmaksızın ret hakkını kullanıp kullanamayacağı mal rejimleri açısından incelenmiştir. Mal rejimlerinin her biri için TMK tarafından yapılan düzenleme dikkate alındığında temelde mal ortaklığı dışındaki rejimlerde eşin mirası ret hakkını kullanırken diğer eşin rızasını alma zorunluluğu yoktur. Çünkü miras payları, edinilmiş mallara katılma rejiminde ve paylaşmalı mal ayrılığı rejiminde kişisel mal olarak kabul edilmiştir. Mal ayrılığı rejiminde ise eşlerin malvarlıkları ayrı olduğu için mirası ret hakkını kullanırken diğer eşin rızası aranmamaktadır. Sonuç olarak eşler arasındaki mal rejimi eşin mirası ret hakkını kullanma ehliyetinin varlığını belirleyecektir.

[64] Ayrıca bkz. Helvacı, Mirasın Reddi, s. 41; Ayan, Miras Hukuku, s. 213.

KAYNAKÇA

- Akıntürk /Karaman, Türk Medeni Hukuku, Aile Hukuku, İkinci Cilt, İstanbul 2012.
- Ayan, Mehmet, Miras Hukuku, Mimoza Yayınları, Konya 2002.
- Druey, Nicolas, Jean, Grundriss des Erbrechts, 5. Auflage, Bern 2002.
- Gümüş, Mustafa, A., Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri, İstanbul 2008.
- Hegnauer, Cyril/ Breitschmid, Peter, Grundriss des Eherechts, Bern 2000.
- Helvacı, İlhan, Türk Medeni Kanununa Göre Mirasın Reddi, İstanbul 2002.
- İnan/Ertaş/ Albaş, Miras Hukuku, İleri Yayınları, İzmir 2012.
- Kılıçoğlu, Ahmet, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, Ankara 2002.
- Kılıçoğlu, Ahmet, Türk Medeni Kanunu'nda Diğer Eşin Rızasına Bağlı Hukuksal İşlemler ve Yasal Alım Hakkı, Ankara 2002.
- Kırca, İsmail, Türk Borçlar Kanunu Tasarısı Kefalette Eşin İzni, Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan, Ankara 2006.
- Serozan/Engin, Miras Hukuku, Seçkin Yayınları, Ankara 2012.
- Şenocak, Zarife, Mirasın Reddi ve Özel Vekalet (Yargıtayın Verdiği Bir Karar Dolayısıyla), AÜHFD 1998.

